

EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHELLE

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia

00102 Eduskunta

oikeusasiamies@eduskunta.fi

ASIA: Kantelu Maa- ja metsätalousministeriön toiminnasta koskien maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1077/2015) uroshaahkan metsästyksen rajoittamisesta valmistelua ja siitä päättämistä.

KANTELIJA:

BirdLife Suomi ry (Y-tunnus: 0605840-6). BirdLife Suomi on valtakunnallinen lintujen suojelu- ja harrastusjärjestö, joka edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä. BirdLife Suomi on osa BirdLife International -järjestöä, joka on maailman suurin ympäristöjärjestöjen verkosto.

KANTELIJAN YHTEYSTIEDOT:

Annankatu 29 A 16

00100 Helsinki

toimisto@birdlife.fi

www.birdlife.fi

09 4135 3300

KANTELU:

Maa- ja metsätalousministeriön toiminta maa- ja metsätalousministeriön asetuksen ”1077/2015 uroshaahkan metsästyksen rajoittamisesta” (liite 1) valmistelussa ja päättämisestä. Asetuksen perustelumuistion (Dnro 1074/13/2015) (liite 2) ovat allekirjoittaneet neuvotteleva virkamies Sami Niemi ja ylitarkastaja Jussi Laanikari. Asetuksen ovat allekirjoittaneet maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen ja neuvotteleva virkamies Sami Niemi.

Asetusta valmistelleet virkamiehet ovat valmistelleet asetuksen perustelumuistion tosiasioiden vastaisesti ja jättäen mainitsematta asian kannalta olennaisia tosiasioita. Pyydämme oikeusasiamiestä tutkimaan, onko ministeriö ja sen virkamiehet rikkoneet perustuslakia, erityisesti sen 2.3 ja 118 pykälää, virkamieslakia, erityisesti sen 14 pykälää sekä osana Suomen oikeusjärjestystä olevaa EU-oikeutta ja muita EU-oikeuden lähteitä, jotka velvoittavat viranomaisia säädösvalmistelussa. Ministeriön ja sen virkamiesten toiminta on johtanut siihen, että voimassa oleva asetus perustuu perusteettomiin väitteisiin ja virheellisiin tietoihin saariston pesimälinnustosta, haahkan esiintymisestä ja elintavoista sekä muista säädöksistä. Näin ollen asetuksen arvioidut vaikutukset saaristoluonnolle eivät vastaa tosiasioita. Asetus on ristiriidassa kansallisen lain kanssa ja EU-oikeuden kanssa.

Asia ei ole toimestamme vireillä muilla laillisuudenvälvoijilla tai tuomioistuimessa.

TAUSTA

Lakien ja asetusten säätämisen peruseriaatteena on, että valmistelua varten kootaan riittävät ja oleelliset oikeat tiedot. Valmistelevien virkamiesten vastuulla on varmistaa, että yhteiskunnalla ja niillä päättäjillä, jotka lopulliset päätökset lakien ja asetusten voimaansaattamisesta tekevät on riittävät ja oikeat tiedot päätöksenteon tueksi, eikä mitään asian ratkaisemisen kannalta oleellista ole jätetty kirjaamatta.

Katsomme, että Maa- ja metsätalousministeriö ja sen virkamiehet eivät ole noudattaneet voimassa olevia kansallisia ja EU-normeja asetuksen (1077/2015) valmistelussa. Asetuksen perustelumuistio sisältää huomattavia asiavirheitä ja muistiosta on jätetty pois esimerkiksi viittaukset luonnonsuojelulainsäädäntöön, jolla on asetuksenlaillisuuden ja toimeenpanon vaikutusten kannalta huomattava merkitys. Perustelumuistioluonnoksesta annetuissa lausunnoissa luonnoksen virheet on tuotu esiin ja pyydetty korjaamaan, mutta lausuntoja ei ole otettu huomioon lopullisessa perustelumuistiossa.

Haahka on Suomessa erittäin runsaasti tutkittu lintulaji. Viime vuosikymmeninä haahkaa ovat tutkineet ja runsaasti tutkimustuloksia julkaisseet mm. Martti Hario, Mikael Kilpi ja Markus Öst tutkimusryhmineen. Tietoa haahkasta on erittäin runsaasti saatavilla.

Perustelumuistion merkittävimmät virheet koskevat seuraavia asioita:

1. Muuta metsästyslainsäädännön ohella asiaan vaikuttavaa lainsäädäntöä, kuten luonnonsuojelulakia, ei käsitelty lainkaan.
2. Lintudirektiivin (Euroopan neuvoston direktiivi 2009/147/EY luonnonvaraisten lintujen suojelusta (kodifioitu toisinto)) käsittely on puutteellinen ja harhaanjohtava sekä ristiriidassa lintudirektiivin ja komission metsästystä koskevan tulkintaohjeen kanssa
3. Haahkakannan uhanalaisuus jätetään täysin kertomatta
4. Ulkosaaristossa pesiviä lintuja koskevat tiedot ovat puutteelliset ja virheelliset

5. Haahkan esiintymistä ja ekologiaa koskevat tiedot ovat oleellisilta osin virheelliset
6. Vaikutuksia koskevat tiedot ovat virheellisiä
7. Asetusluonnoksesta saatuja lausuntoja on siteerattu puutteellisesti ja tarkoitushakuisesti

1. Muu asiaan vaikuttava lainsäädäntö (luonnonsuojelulaki ja metsästyslaki)

Lähtökohtaisesti säädösvalmistelussa olisi pyrittävä siihen, etteivät eri lakien säädökset ole keskenään ristiriitaiset. Tällä periaatteella varmistetaan se, ettei päädytään tilaan, jossa jokin toiminta on toisen lain mukaan sallittua ja toisen lain mukaan kiellettyä. Osana säädösvalmistelua on siksi tärkeää pohtia, onko laadittavalla säädökselle mahdollisesti tai todennäköisesti yhteyksiä muuhun normistoon. Osana säädösvalmistelua on kirjattava ylös ne muiden lakien säädökset, joita on valmistelun yhteydessä tarkasteltu ja, joiden suhteen ei ole todettu olevan ristiriitaa. Kyseisessä säädöksessä on kiistatta ristiriita luonnonsuojelulain kanssa, mutta luonnonsuojelulaki sanaa ei perusteluissa mainita sanallakaan.

Luonnonsuojelulain 39 § kuuluu:

”Rauhoitussäännökset

Kiellettyä on rauhoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden:

1) tahallinen tappaminen tai pyydystäminen;

2) pesien sekä munien ja yksilöiden muiden kehitysasteiden ottaminen haltuun, siirtäminen toiseen paikkaan tai muu tahallinen vahingoittaminen; ja

3) tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänkierron kannalta tärkeillä paikoilla.

Sellainen rauhoitetun linnun pesäpuu, joka on asianmukaisesti merkitty, tai suuren petolinnun pesäpuu, jossa oleva pesä on säännöllisessä käytössä ja selvästi nähtävissä, on rauhoitettu.

Selkärangattoman eläimen sellainen pyyntikeino, joka luonnonsuojelun kannalta on haitallinen, on kielletty. Tarkemmat säännökset kielletyistä pyyntikeinoista annetaan ympäristöministeriön asetuksella.”

Pidämme kiistattomana tosiasiana, että metsästys ulkosaariston luodoilla lintujen elinkerron kannalta herkipänä aikana (pesintäaika), aiheuttaa merkittävää häirintää luonnonsuojelulla suojellulle linnustolle (lain 3 kohta). Pidämme lisäksi todennäköisenä, että pesimäsaarissa tapahtuvan metsästyksen vuoksi lintujen pesiä tuhoutuu (lain kohta 2).

Metsästyslain 37 § kuuluu:

”Riistaeläinlajin rauhoittaminen

Jos riistaeläimen kannan säilymisen tai riistaeläinlajin häiritsemättömän lisääntymisen turvaaminen sitä edellyttää, riistaeläinlaji on rauhoitettava määräajaksi tai toistaiseksi. Rauhoitettavista riistaeläinlajeista ja niiden rauhoitusajoista säädetään valtioneuvoston

asetuksella. Rauhoitusaikana riistaeläintä ei saa metsästä tai vahingoittaa eikä soidinta, pesintää tai poikasia saa häiritä.

Jäljempänä 39 §:ssä tarkoitettulla riistansuoja-alueella voidaan maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä poiketa yleisistä rauhoitusajoista. Koirakokeiden pitämisestä ja koiran kouluttamisesta rauhoitusaikana säädetään 52 §:ssä.

Susi, karhu, saukko, ahma, ilves ja kirjohylje ovat aina rauhoitettuja.”

Metsästysasetuksen 24 §:ssä määrätään riistaeläinten rauhoitusajoista. 24 §

”Yleiset rauhoitusajat

Riistaeläimet ovat rauhoitettuja seuraavasti:

...

16) kanadanhanhi, merihanhi, metsähanhi, heinäSORSA, tavi, haapana, jouhisorsa, heinätavi, lapasorsa, punasotka, tukkasotka, telkkä, nokikana, lehtokurppa sekä naarashaahka ja sen saman vuoden poikanen tammikuun 1 päivästä elokuun 20 päivän kello 12.00 saakka;

17) uroshaahka tammikuun ensimmäisestä päivästä toukokuun 31 päivään;

18) alli, tukkakoskelo ja isokoskelo tammikuun 1 päivästä elokuun 31 päivään;

...”

Metsästysasetuksen 25a §:ssä määrätään rauhoittamattomien lintulajien rauhoitusajoista:

”Rauhoittamattomien lintujen rauhoitusajat

Rauhoittamattomat linnut ovat rauhoitettuja seuraavasti:

1) varis, harmaalokki, merilokki, kesykyyyhky ja räkättirastas Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakuntien alueella 1.5.–31.7, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakuntien alueella 1.4.–31.7. ja muualla maassa 10.3.–31.7;

2) harakka Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakuntien alueella 10.4.–31.7. ja muualla maassa 1.4.–31.7;

3) korppi poronhoitoalueella 10.4.–31.7; sekä

4) harmaalokkikoloniat koko vuoden.”

Perustelumuiustiossa todetaan:

”Pesimäalueilla on hyvin vähän muuta linnustoa, joten vaikutuksia muuhun pesimälinnustoon ei olisi. Mikäli karttaliitteessä olevalla alueella on luotoja tai saaria, joissa esiintyy naarashaahka poikasineen, niin uroshaahkan metsästys olisi kielletty näillä luodoilla. Käytännössä tämä voidaan useimmiten todeta veneestä kiikareilla

rantaantumatta ollenkaan luodoille. Ulkoluodoilla esiintyy kuitenkin eräitä merilintuja, jotka pystyvät pesimään karuissakin olosuhteissa ja hankkimaan ravintoa. Siten kiellettyä olisi metsästää luodoilla ja saarilla, joilla on etelänkiisla-, riskilä- tai ruokkikolonia. Olemassa olevan metsästysasetuksen (666/1993) 25 a §:n mukaan harmaalokkiyhdykunnat ovat koko vuoden rauhoitettuja ja näin ollen niiden häirintä on jo kielletty. Asetuksen voimaan tultua ei ole enää myöskään riskiä siitä, että edellä mainittuja lajeja tai muitakaan lajeja häirittäisiin uroshaahkan metsästyksellä.

Rajoituksella varmistetaan, että uroshaahkan metsästys ei olisi sallittua alueilla, joilla sillä olisi vaikutusta muuhun luontoon. ”

Edellä mainittujen säädösten mukaan kaikki Suomessa tavattavat lintulajit ovat rauhoitettuja kesäkuussa, **koirashaahkaa lukuun ottamatta**. Lakiesityksessä käsitellään kuitenkin vain haahkaa, etelänkiislaa, riskilää, ruokkia ja harmaalokkikolonioita väittäen, että nämä lajit huomioimalla varmistetaan, ettei haahkakoiraiden metsästys vaikuta muuhun luontoon. Perustelumuiustiossa mainitut lajit ovat mielivaltaisesti valittuja (kts kohta 4 myöhemmin tässä kantelussa). Lain mukaan kaikilla lajeilla on sama suoja ja metsästyksen haitalliset vaikutukset mihin tahansa lajiin ovat ristiriidassa luonnonsuojelu- ja metsästyslainsäädännön kanssa. Siksi yhdenkin lintulajin pesintä lähtökohtaisesti estää luodon käyttämisen metsästysoimintaan.

On myös huomattava, että perustelumuiustiossa esiin tuotu harmaalokkikolonioiden suoja ei ole asian kannalta millään tavalla erityinen. Se on vain yksi laji muiden joukossa ja harmaalokkikoloniat on suojeltu myös silloin, kun harmaalokin pesimäaikainen rauhoitus ei ole voimassa.

Luonnonsuojelulain 48 §:ssä, jossa on listattu poikkeukset 39 §:än, ei mainita, että metsästys olisi hyväksytty syy poiketa 39 §:ssä säädetystä.

Metsästyslain 1 §:ssä kuitenkin todetaan, että: *”Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, on noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa ja eläinsuojelulaissa säädetään.”*

2. Lintudirektiivin (Euroopan neuvoston direktiivi 2009/147/EY luonnonvaraisten lintujen suojelusta (kodifioitu toisinto)) käsittely on puutteellinen ja harhaanjohtava sekä ristiriidassa lintudirektiivin metsästystä koskevan tulkintaohjeen kanssa

Perustelumuiustiossa annetaan virheellinen kuva siitä, että lintudirektiivi sallisi haahkakoiraiden metsästäminen kesken lajin pesimäkauden. Tämä tulkinta on ristiriidassa direktiivin sanamuodon sekä tulkintaohjeen kanssa¹.

Direktiivin 7 artiklan 4 kohtaan on kirjattu kevät- ja kesäaikaisesta metsästyksestä seuraavasti (vahvennukset ja KAPITEELIT valittajan tekemiä):

*”Jäsenvaltioiden on erityisesti varmistettava, että metsästystä koskevan lainsäädännön alaisia **LAJEJA** ei metsästetä pesimäaikana eikä eri lisääntymis- ja poikastenkasvatusvaiheissa. Kun on kyse muuttavista **LAJEISTA**, jäsenvaltioiden on*

¹ Luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun neuvoston direktiivin 79/409/ETY (”lintudirektiivin”) mukaisesti harjoitettavaa metsästystä koskeva ohjeasiakirja:
http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/docs/hunting_guide_fi.pdf

huolehdittava erityisesti siitä, että metsästyslainsäädännön alaisia LAJEJA ei metsästetä niiden lisääntymiskauden aikana tai niiden palatessa pesimäalueilleen.”

Lintudirektiivi kieltää siis yksiselitteisesti lintujen metsästyksen kevätmuutto- ja pesimäkauden aikana, kuten asetuksen perustelussa on tuotu ilmi. Sen sijaan direktiivissä ei ole mainintaa, eikä EU-tuomioistuimen päätöksistä ole vedettävissä sellaista johtopäätöstä, että pesimäkautta voitaisiin tarkastella ja jakaa lajin sisäisesti, vaan lajin pesimäaika ja pesimäaikainen rauhoitus koskee kaikkia lajin yksilöitä sukupuoleen ja ikään katsomatta. Direktiiviin on kirjattu tämä asia nimenomaisesti lajeja koskevaksi, kuten edellä tehdyistä korostuksista ilmenee. Tämä on myös linjassa Suomen saaman vesilintujen kevätmetsästystä koskevan tuomion C-344/03 kanssa.

Vuonna 2008 julkaistu ”Luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun neuvoston direktiivin 79/409/ETY (Lintudirektiivin) mukaisesti harjoitettavaa metsästystä koskeva ohjeasiakirja” käsittelee kyseistä asiaa selkeästi.

Ohjeen kohdassa 2.5.3 todetaan (korostukset valittajan), että:

*”Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että direktiivin 7 artiklan 4 kohdan toisen ja kolmannen lauseen tavoitteena on varmistaa täydellinen suojelu niinä kausina, jolloin luonnonvaraisten lintujen selviytyminen on erityisen uhattuna. **Metsästykseltä suojelua ei siis voida rajoittaa tietyn lajin lintujen enemmistöön, joka määräytyy keskimääräisten lisääntymissykliä ja muuttoliikkeiden perusteella.**”*

Saman asiakirjan kohdassa 2.5.12 todetaan, että:

”Yleisesti ottaen vaihe, joka ilmaisee lisääntymiskauden päättymisen, on ”nuorten lintujen täysi lentokyky” eli kaikkien poikueiden, joidenkin lajien kohdalla myös toisen tai kolmannen poikueen (mm. rantakanojen, Rallidae, kyyhkyjen, Columbidae, ja rastaiden, Turdidae), lentoonlähtö. Täysi lentokyky tarkoittaa, että nuoret linnut kykenevät jatkuvaan, yhtäjaksoiseen lentoon yhtä hyvin kuin aikuiset linnut, ja se vastaa ”nuorten lintujen itsenäistymistä”. Tästä huolimatta joidenkin lajien kohdalla (esim. variksien, Corvidae) täysi lentokyky saavutetaan kuitenkin ennen ”nuorten lintujen itsenäistymistä”. Nuoret linnut itsenäistyvät siinä vaiheessa, kun vanhempien huolenpidon ja/tai ruokkimisen lakkaaminen ei merkittävästi heikennä nuorten lintujen selviämismahdollisuuksia. Niissä tilanteissa, joissa ”nuorten lintujen täysi lentokyky / itsenäistyminen” on vaikea todeta luonnossa, mainitaan kuoriutumisen päättymisen perusteella laskettu aika 10 päivän jaksoissa.”

Euroopan unionin vuonna 2001 julkaisemassa ja vuonna 2014 päivitettyssä asiakirjakokonaisuudessa **Key concepts of Article 7(4): Version 2014**² käsitellään kunkin lajin elinkierron ajoittumista kolmanneskuukausina. Kukin jäsenmaa on toimittanut asiakirjaan jäsenmaata koskevat tiedot. Haahkan lisääntymiskaudeksi on Suomen osalta kirjattu huhtikuun alusta elokuun loppuun ja kevätmuuton ajoittuvan maaliskuun toisen kolmanneksen ja toukokuun ensimmäisen kolmanneksen välille.

Katsomme, että edellä esitetty olisi pitänyt tuoda esiin asian valmistelussa. Koska lintudirektiivin veloitteet on esitetty valmistelumuistiossa valikoiden ja osin virheellisesti, syntyy muistiosta

² <http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/docs/>

paikkansapitämätön käsitys, että pesimäaikaa voidaan lintudirektiivin puitteissa tarkastella lajien sisäisenä asiana.

3. Haahkakannan uhanalaisuus jätetään kertomatta

Perustelumuistossa tuodaan esiin haahkan taantuminen, mutta ei kokonaisuutena haahkakannan erityisen uhanalaista tilaa.

Haahka on arvioitu EU:ssa erittäin uhanalaiseksi³, Euroopassa vaarantuneeksi⁴ ja maailmanlaajuisesti silmälläpidettäväksi⁵. Myös Suomen haahkakannan taantuma on niin suuri, että se täyttää kansainvälisen luonnonsuojeluliiton IUCN:n uhanalaiskriteerit vähintään vaarantuneen osalta. Edellisessä kansallisessa uhanalaistarkastelussa (2010) laji arvioitiin silmälläpidettäväksi.

Pidämme erittäin huonona ja moitittavana toimintaa, jossa asian ratkaisun kannalta näin merkittävä tosiasia jätetään kirjaamatta.

4. Ulkosaaristossa pesiviä lintuja koskevat tiedot ovat puutteelliset ja virheelliset

Perustelumuistiossa annetaan ymmärtää, että haahkan kesämetsästys olisi sallittu vain karuilla ulkoluotojen puuttomilla luodoilla, joilla ei pesi mitään lintuja. Asetuksessa metsästystä ei ole kuitenkaan rajattu muuten kuin alueellisesti ulkosaaristoon. Metsästys on lähtökohtaisesti sallittu kaikilla saarilla ja luodoilla määritellyn alueen sisällä niiden kokoon ja kasvillisuuteen katsomatta. Metsästys on kielletty ainoastaan, mikäli paikalla havaitaan naarashaahka poikasineen tai etelänkiisla-, riskilä- tai ruokkiyhdyksunta.

Suomessa on suuri joukko lintulajeja, joiden esiintyminen on keskittynyt ulkosaaristoon. Ulkosaariston tyyppilintujen lisäksi useiden lintulajien populaatiosta osa pesii ulkosaaristossa.

Perustelumuistiossa esitetään virheellisesti, että ulkosaaristossa ei pesi lintuja juuri lainkaan joitakin ruokkilintuja ja harmaalokkikolonioita lukuun ottamatta. Saaristossa lintuylöiden ja lajien runsaus on kuitenkin suurimmillaan juuri ulkosaaristossa.

Vuosikymmenten saaristolintututkimukseen perustuvassa julkaisussa Muuttuva Saaristolinnusto (Hildén, O. & Hario, M. 1993: Muuttuva saaristolinnusto. Forssan kirjapaino, 317 s) käsitellään ulkosaariston tyyppilintulajistoa. Tällaisiksi lajeiksi luokitellaan **kyhmyjoutsen, merihanhi, valkoposkihanhi, ristosorsa, tukkasotka, lapasotka, haahka, pilkkasiipi, tukkakoskelo, isokoskelo, merikotka, meriharakka, tylli, lapinsirri, punajalkaviklo, karikukko, merikihu, naurulokki, kalalokki, selkälokki, harmaalokki, merilokki, räyskä, kalatiira, lapintiira, pikkutiira, etelänkiisla, ruokki, riskilä ja luotokirvinen** (sivut 69-194, liite 3). Lisäksi osiossa ”Muut saaristolinnut (sivut 195-216)” tuodaan esiin muita saaristossa yleisesti pesiviä lajeja, joista oheen on vahvennettu ne lajit, joita tavataan säännöllisesti pesivänä myös ulkosaaristossa: silkkiuikku, mustakurkku-uikku, kuikka, **tavi**, heinätavi, **harmaasorsa, sinisorsa, jousisorsa, lapasorsa, haapana**, telkkä, punasotka, **kanadanhanhi**, huuhkaja, **nuolihaukka**, kalasääski, **tuulihaukka, suopöllö**, riekko, teeri, rantasipi, **kuovi**, töyhtöhyppä,

³ ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/downloads/European_birds.pdf

⁴ http://www.birdlife.org/datazone/userfiles/file/Species/erlob/summarypdfs/22680405_somateria_mollissima.pdf

⁵ <http://www.birdlife.org/datazone/species/factsheet/22680405/additional>

taivaanvuohi, vesipääsky, suokukko, etelänsuosirri, pikkutylli, pikkulokki, västäräkki, kivitasku, niittykirvinen, haarapääsky, räystäspääsky, törmäpääsky, pensaskerttu, hernekerttu, kirjokerttu, pajusirkku ja varis. Edellisten lisäksi ulkosaaristossa yleisenä pesii merimetso, jota edellä mainittu julkaisu ei mainitse, koska laji pesi Suomessa ensi kerran vasta vuonna 1996.

Edellä mainittu kiistatta osoittaa, että asetuksen kannalta merkityksellisten lajien joukko on huomattavasti perustelumuiustiossa esiin tuotua laajempi. Edellä vahvennetuista lajeista yksi on uhanalaisarviossa luokiteltu Suomessa äärimmäisen uhanalaiseksi, kolme erittäin uhanalaiseksi, yhdeksän vaarantuneiksi ja yhdeksän silmälläpidettäviksi⁶.

Liitteessä 4 esitämme tietoja joidenkin tiedossamme olevien luotojen / saarien, joissa haahkakoiraita on kesäkuussa metsästetty viime vuosina, pesimälinnustosta. Katsomme, että tiedot osoittavat kiistatta haahkan kesämetsästyskäytössä olevien saarien ja luotojen monipuolisen pesimälinnuston. Lista ei ole mitenkään kattava, koska kesämetsästystä saa harjoittaa ja harjoitetaan valtavalla määrällä luotoja ja saaria, eikä toimintaa ole mitenkään tilastoitu ja kaikkien saarten ja luotojen pesimälinnustoa inventoitu.

Haahkan metsästyksen negatiivisista vaikutuksista saarien ja luotojen muuhun pesimälinnustoon tehdään säännöllisesti havaintoja. Toisinaan jopa koko pesimälinnusto on tuhoutunut metsästysretken tuloksena. BirdLife Suomella ei ole tiedossa, että näitä tapauksia olisi laajemmin tilastoitu tai että niistä olisi tehty rikosilmoituksia.

Tekemiemme kyselyjen mukaan tilanteet todenneet ovat kuvitelleet pesintöjen tuhoutumisen kesämetsästyksen vuoksi olevan laillista, koska haahkan kesämetsästys on ollut kyseisillä luodoilla sallittua.

5. Haahkan ekologiaa koskevat tiedot ovat suurelta osin virheelliset

Perustelumuiustiossa annetaan haahkan ekologiasta ja esiintymisestä vääriä tietoja ja jätetään mainitsematta asian kannalta oleellisia tietoja. Näitä tietoja on esitetty korjattaviksi perustelumuiustion luonnoksesta annetuissa lausunnoissa, mutta niitä ei ole korjattu.

Edellä mainitussa saaristolinnustoa käsittelevässä teoksessa (Hildén & Hario 1993) todetaan haahkan osalta mm. seuraavaa (liite 3):

”Runsaimpana haahka pesii saariston ulko-osissa, puuttomilla kallio- ja kivikkoluodoilla syvien vesien äärellä, mutta vielä saariston keskivyöhykkeen kääkkärämäntyä kasvavilla saarilla kanta on vahva.”

Tämä on huomattavassa ristiriidassa asetusmuistion väitteiden kanssa.

Perustelumuiustiossa annetaan useaan otteeseen ymmärtää, että karttaan rajatulla ulkosaaristoalueella ei sijaitisi tärkeitä haahkan pesimäluotoja. Liitteeseen 5 olemme koonneet yhteen parimäärän mukaan laskevaan järjestykseen tiedossamme olevat haahkan pesimäluodot / -saaret, joilla pesii vähintään sata haahkaparia. Lista ei ole kattava. Tiedossamme olevista 34 tärkeimmästä pesimäpaikasta 32 sijaitsee ulkosaaristossa.

---

⁶ <http://www.ym.fi/download/noname/%7BB30F0E5D-6863-4CDE-9F9E-62574925785E%7D/32853>

Perustelumuistossa todetaan:

”Kesäkuussa alkava uroshaahkojen metsästys tapahtuu ulkoluotojen alueilla, joihin uroshaahkat siirtyvät pesimäalueilta. Metsästykseseen soveltuvat ulkoluodot sijaitsevat saaristoalueiden uloimmilla alueilla ja ovat niin pieniä pinta-alaltaan, ettei niillä ole käytännössä merkitystä merilintujen pesimäpaikkoina. Lisäksi pääosa poikueista on tuolloin jo vesillä. Haahkanaaraat eivät pesi näillä alueille kuin aivan poikkeuksellisesti...”

Perustelumuistion väitteestä huolimatta sallitun kesämetsästysalueen rajauksessa on siis mukana tärkeitä haahkojen pesimäsaaria ja luotoja. BirdLife Suomi on asetusluonnoksesta antamassaan lausunnossaan tuonut esiin esimerkiksi sen, että Loviisan Tiiskerissä, joka on yksittäinen luotoryhmä arviolta 14 kilometrin päässä asetusluonnoksessa esitetystä metsästysvyöhykkeen sisäreunasta, ja kuuden kilometrin päässä lähimmistä muista luodoista oli edellisessä vuoden 2012 pesimälinnustolaskennassa kahdeksan haahkaparia (sekä 11 muuta pesimälintulajia, joiden kokonaisparimäärä oli 60 paria).

Perustelumuistion mukaan koirashaahkat siirtyvät pesimäalueilta erillisille sulkasatoalueille. Asia ei ole kuitenkaan näin yksinkertainen. Suuri osa koiraista siirtyy sulkasatoa varten niiden pesimäpaikalta länteen ja ulommas saaristoon. Koirashaahkojen sulkasatoalueet ja haahkan pesimäalueet ovat lähtökohtaisesti kuitenkin päällekkäiset. Niillä koirashaahkojen sulkasatoon käyttämällä alueilla, joilla on pesintään soveltuvia luotoja tai saaria, myös pesii yleisesti haahkoja.

Asetuksessa esitettyinä metsästysajankohtana (1.6.-15.6.) koiraita on edelleen kaikkialla niillä alueilla, joilla haahkoja pesii. Erityisen varmasti koirashaahkoja on valtaosalla niitä haahkan pesimäsaaria ja luotoja, jotka sijaitsevat asetuksessa esitetyllä ulkosaaristoalueella.

Haahkojen haudontakausi jatkuu yleisesti kesäkuulle. Perustelumuistiossa ei tuoda esiin sitä tosiasiaa, että suuri osa Suomessa pesivistä haahkanaaraista hautoo edelleen kesäkuun alussa. Hautovia lintuja voi joinakin vuosina olla runsaasti vielä kesäkuun puolivälissäkin. Myös pesinnän ajoittumista on käsitelty edellä mainitussa ”*Muuttuva saaristolinnusto*” –teoksessa. Pesinnän ajoittumiseen vaikuttaa muun muassa kevään sää. Pesinnän ajoittumisen vaihtelu on kasvanut viime vuosina. Samalla alueella pesivien haahkojen pesinnän aloitukseen on tullut selvästi enemmän vaihtelua. Ilmiön syytä ei varmuudella tunneta, mutta sen uskotaan liittyvän saalistuspaineen kasvamiseen. Nimenomaisesti myöhemmin pesintänsä aloittavien naaraiden määrä on kasvanut.

Asetuksessa kielletään metsästäminen paikalla, jossa havaitaan naarashaahka poikasineen. Muistiossa ei tuoda riittävästi esiin sitä, että luodoilla on tuohon aikaan todennäköisesti vielä pesiä, eikä sitä, että pesien havaitseminen on hyvin vaikeaa haahkanaaraiden hyvän suojavaarin sekä pesien sijainnin vuoksi (osa pesistä on erittäin hankalasti löydettävissä, koska ne sijaitsevat mm. katajien alla).

Metsästystilanteessa voidaan täten vahingoittaa jopa useiden haahkanaaraiden pesintää, eikä asetus tätä millään tavalla estä.

Lisäksi on huomattavaa, että niissä pesinnöissä, joissa poikaset ovat kuoriutuneet kesämetsästysaikaan mennessä, poikaset ovat vielä erittäin pieniä ja kaikkein haavoittuvimmillaan ja siksi erityisen herkkiä häiriölle. Haahkapoikueet häiriintyvät ja siirtyvät veneenkin aiheuttaman häiriön vuoksi satoja metrejä. Metsästyshäirintä pelottaa ne vielä kauemmaksi., jolloin ne altistuvat esimerkiksi suurten lokkien predaatiolle. Haahkakannan suojelun ja poikastuoton näkökulmasta kaikki häirintä pitäisi minimoida

kyseisenä ajankohtana. Asetusluonnoksessa esitetyllä metsästysalueella muu ihmisen aiheuttama häiriö on hyvin vähäistä ennen heinäkuuta.

Asetuksessa tai sen perustelumuiustiossa ei myöskään millään tavoin määritellä, mitä ”saaria ja luotoja, joilla esiintyy naarashaahka poikasineen” käytännössä tarkoittaa. Epäselväksi jää esimerkiksi, astuuko metsästyskielto voimaan vain poikueen ollessa luodolla vai käsittääkö kielto koko matalikon, missä luoto sijaitsee.

Perustelumuiustion mukaan ”Haahkan lisääntymiseen ja poikasten kasvatusvaiheeseen sekä muuttoon liittyvä biologia poikkeaa monesta muusta lajista.” Tämä pitää paikkansa mm. siinä suhteessa, että haahkanaarailta on usean naaraan poikueista koostuvia lastentarhoja. Sen sijaan siinä, että koiras jättää haudonnan ja poikasista huolehtimisen naaraan tehtäväksi, ei ole mitään poikkeuksellista, vaikka muistio antaa näin ymmärtää. Lähes kaikilla vesilintulajeilla koiraat jättävät haudonnan ja poikasten hoitamisen naaraan tehtäväksi ja suuri osa koiraista poistuu pesimäpaikaltaan pian haudonnan alkamisen jälkeen. Haahkan pesimäbiologia ei siis ole mitenkään poikkeuksellinen, vaikka perusteludokumentissa näin annetaan ymmärtää. Jos perustelumuiustiossa esitetty periaate pesimäkauden määrittelystä lajin sisällä sukupuolen mukaan olisi oikea ja yleisesti hyväksyttävä, voisi samoilla perusteilla metsästää lähes kaikkien vesilintulajien koiraita kesken lajien pesimäajan koko EU:ssa.

Perustelumuiustion mukaan karttaan rajatulla sallitulla kesämetsästysalueella ei ole merkitystä haahkan pesimäalueena eivätkä poikaset pysy siellä hengissä:

”Metsästyksen soveltuvat ulkoluodot sijaitsevat saaristoalueiden uloimmilla alueilla ja ovat niin pieniä pinta-alaltaan, ettei niillä ole käytännössä merkitystä merilintujen pesimäpaikkoina. Lisäksi pääosa poikueista on tuolloin jo vesillä. Haahkanaaraat eivät pesi näillä alueilla kuin aivan poikkeuksellisesti, koska ravinnonhankintasyvyys voi olla 30–40 metriä. Näihin syvyyksiin pystyvät vain aikuiset linnut. Poikaset eivät pysty sukeltamaan kuin korkeintaan 2 metrin syvyyteen (kartassa tumman ruskea 0-9,9 m) ja niiden ravinnonhankinta alussa perustuu muutoinkin hyönteisravintoon. Vaikka ravinto muuttuu myöhemmin samaan kuin emoilla, eivät haahkanaaraat siirry poikasineen pesimäalueelta edes kovan predaation seurauksena. Lisäksi karuilla luodoilla pesät tuhoutuvat aallojen pyyhkiessä luotojen yli ja mahdollisesti kuoriutuneet poikaset kuolevat nälkään tai esimerkiksi lokkien predaatioon. Ulkoluodoilla poikasten selviytymisen on siten todettu olevan mahdotonta sekä ravinnonsaannin että niihin kohdistuvan predaation johdosta.”

Tietojemme mukaan missään tutkimuksessa ei ole osoitettu todeksi perustelumuiustiossa esitettyä väitettä, että haahkanpoikaset kuolevat ulkomerellä nälkään, vaikka haahkaa on Suomessa erittäin runsaasti tutkittu ja kyse on ulkomerialueen runsaimmasta pesimälinnusta. Perustelumuiustiossa olisi ehdottomasti pitänyt esittää viitteet sekä poikasten nälkään kuolemista Itämerellä että pesien sijainnista paikoissa, joissa aallot ne tuhoavat, koska ilmiö ei ole yleisesti tunnettu. Muistiossa kuitenkin nimenomaisesti todetaan, että ”Ulkoluodoilla poikasten selviytymisen on siten todettu olevan mahdotonta sekä ravinnonsaannin että niihin kohdistuvan predaation johdosta.”

Mikäli edellä esitetty pitäisi paikkansa, olisi haahkan pesiminen kartalla rajatulla alueella mahdotonta. Perustelumuiustion väitteistä huolimatta haahkat ovat kuitenkin vuosisatoja pesineet ulkomerellä ja tuottaneet poikasista. Tärkeimmät tiedossamme olevat haahkan pesimäsaaret ja -luodot sijaitsevat

kyseisellä alueella (vrt. myös yllä siteerattu kohta *”Muuttuva saaristolinnusto”* teoksessa). Itämerellä pesivät haahkat ovat sopeutuneet Itämeren olosuhteisiin. Ne eivät pesi sellaisilla paikoilla, joilla myrskyt korkean meriveden aikana tuhoavat pesiä – toisin kuin esimerkiksi lokkilinnut toisinaan tekevät. Aivan pienet poikaset eivät sukella ravintoa, vaan syövät veden pinnalta hyönteisravintoa. Ne alkavat sukeltamaan kuitenkin hyvin pian ja sukeltamissyvyys kasvaa iän karttuessa. Ulkomeren saarten ja luotojen läheisyydessä on yleisesti matalia rantoja ja matalikkoja, joilla keskenkasvuisten haahkojen ruokailu onnistuu. Myös koiraat hyödyntävät erityisesti matalien alueiden vedenalaisia riuttoja, vaikka pystyvät sukeltamaan tarvittaessa jopa 40 metriin. Perustelumuiustiossa annetaan kuitenkin ymmärtää koiraiden ruokailevan ja esiintyvän yleensä 30-40 metrin syvyisillä alueilla, joilla poikueet eivät ruokaile.

Perustelumuiustiossa väitetään lisäksi mm. *”Haahkat ovat yksiavioisia ja pesimäalueelle saapunut uros vartioi tiukasti kumppaniaan ruokailematta.”* Tämä ei pidä paikkaansa. Koiraiden ruokailemista on käsitelty esimerkiksi tutkimuksessa: Steele, B.B., Lehtikoinen, A., Öst, M. & Kilpi, M. 2007: The cost of mate guarding in the Common Eider. - *Ornis Fennica* 84:49-56. Tämä yksityiskohta ei ole asian kannalta oleellinen, mutta on yksi esimerkki muistion laatijoiden puutteellisesta haahkatietämyksestä.

Edellä kohdissa 4 ja 5 esitetyn perusteella katsomme, että on syytä epäillä joko perustelumuiustion laatijoilla olleen muistion laatimisen vaatimustasoon nähden aivan liian puutteelliset tiedot saaristolinnustosta ja haahkasta tai että muistiossa on esitetty tarkoituksellisesti vääriä tietoja.

Mikäli kantelussa esittämiemme haahkan ekologiaa ja esiintymistä koskevien tosiasioiden paikkaansa pitävyys jää epäselväksi, pyydämme oikeusasiamiestä pyytämään edellä kohdassa *”Tausta”* mainituilta kansainvälisesti arvostetuilta haahkatutkijoilta joko yhteistä tai erillistä lausuntoa epäselvistä asioista.

6 Asetuksen vaikutuksia koskevat tiedot ovat virheellisiä

Edellä esittämämme osoittaa perustelumuiustion vaikutuksia koskevan osion olevan monelta osin virheellinen:

- metsästysalueella ja niillä luodoilla ja saarilla, joilla haahkan kesämetsästys on sallittua, on runsaasti muuta linnustoa, jolle kesämetsästys aiheuttaa häiriötä sekä pesintöjen tuhoutumista
- metsästysalueella on metsästysaikana runsaasti sekä haahkapoikueita että edelleen hautovia naaraita, joille kesämetsästys aiheuttaa haittaa ja häiriötä.
- asetus ei millään tavalla rajaa kesämetsästystä vain karuille puuttomille ulkoluodoille ja saarille

Haahkan kesämetsästyskäytännöt eivät siis tosiasiallisesti muutu aiemmasta käytännöstä lainkaan:

”Uroshaahkojen metsästyskäytäntöihin muutoksella on vain vähäisiä vaikutuksia. Uroshaahkojen metsästys on käytännössä tapahtunut juuri tämän asetuksen sallimilla alueilla ja tänä aikana käytännön syistä. Muutoksena aiempaan saattaa muutamalla saarella metsästys tulla kielletyksi.

7 Luonnoksesta saadut lausunnot

Asetusluonnoksesta saaduissa lausunnoissa on mm. BirdLifen (liite 6) ja Suomen ympäristökeskuksen (liite 7) toimesta huomautettu useista edellä esiin tuoduista virheistä. Lausuntoja ei ole kuitenkaan huomioitu korjaamalla perustelumuiiota eikä lausuntoihin ole näiltä osin muistiossa viitattu.

Helsingissä 9.11.2015